

Про що говорять росіяни: основні тренди соціальних мереж за вересень 2024

Комплексний медіааналіз за допомогою штучного інтелекту

Резюме

Курська операція впродовж першої половини вересня залишалася однією з найбільш обговорюваних тем в російських соціальних мережах. Це було пов'язано з анонсованими контрнаступальними діями російських збройних сил та обіцянками швидко витіснити Збройні Сили України з російської території. Увага користувачів соціальних мереж до цієї теми була максимальною 11 вересня, коли релевантні повідомлення в Телеграм отримали понад 8 мільйонів переглядів за добу. Однак вже 13 вересня разом із повідомленнями про новий прорив російського кордону та можливе оточення російських атакуючих сил, інтерес до Курської операції загалом почав різко знижуватися. Наприкінці вересня тема боїв в Курській області залишається в інформаційному полі, однак більше не отримує пікових переглядів та першочергової уваги російських користувачів.

Тема нової хвилі примусової мобілізації в РФ також була однією з широко обговорюваних тем у соціальних мережах серед російських користувачів у вересні. Сама Курська операція та відсутність прогресу з боку російської армії на цьому театрі бойових дій продемонстрували проблему нестачі особового складу і широко обговорювалася користувачами російських соцмереж. Один з піків уваги до неї — 1 мільйон переглядів релевантних публікацій за добу — зафіксовано 5 вересня після заяви Дмитра Пєскова про те, що "нова мобілізація в Росії не обговорюється". Найбільший пік за вересень зафіксовано 16 числа, коли Володимир Путін підписав указ про збільшення штату ЗС РФ, згідно з яким чисельність саме військових зростає до 1,5 мільйона осіб. Через це кількість переглядів росіянами публікацій про мобілізацію наступного дня наблизилася до 4 мільйонів.

Резюме

Ще однією темою, яка сколихнула російський інформаційний простір у вересні, стали масовані удари українських дронів по глибоким тилам РФ та можливість збільшення подібних ударів через постачання західного далекобійного озброєння для України. Пік обговорень та переглядів релевантних повідомлень зафіксовано 6 вересня — майже 6 мільйонів згадувань та реакцій після заяви генерального секретаря НАТО Йенса Столтенберга про те, що Україна має право на самооборону "і це право не закінчується на кордоні" із Росією.

В ході дослідження також виявлено тенденцію до значних коливань соціальних настроїв серед російських громадян, що пов'язано з динамікою військово-політичної ситуації в Російській Федерації. Шкала настроїв читачів провідних "z-каналів", що відображені в коментарях зі згадуванням слова "війна" виглядає наступним чином: з понад 20 тисяч таких коментарів, які були опубліковані в вересні, 70% мають різко негативне забарвлення.

Особливо слід визначити ще один показник: з понад 200 тисяч коментарів у соціальних мережах протягом вересня, в яких згадується Володимир Путін, більш як 60% несуть негативний характер. Очевидно це є наслідком як загального перебігу повномасштабної війни, так і Курської операції та переносу кінетичних наслідків конфлікту на все ширшу територію Росії. Важливим є подальше спостереження динаміки відповідних настроїв та реакцій, оскільки це заторкує два фундаментальні показники — рутинізованість війни для російського населення та сакральність особистої влади Володимира Путіна. Обидва показники є взаємопов'язаними та визначальними для подальшого розгортання російсько-української війни.

Методологія дослідження

Результати нашого дослідження настроїв жителів регіонів Російської Федерації ґрунтуються на аналізі даних за допомогою штучного інтелекту. Ми вивчили дописи та коментарі користувачів соціальних мереж за вересень 2024 року, а також проаналізували публікації провідних засобів масової інформації та коментарі посадовців до них.

Метою дослідження є виявлення взаємозв'язків, що формують настрої жителів російських регіонів у контексті останніх подій, а також відстеження шаблонів реакцій на інтерпретацію цих подій через призму прокремлівської пропаганди.

Для моніторингу використовувалися ключові слова та фрази, що відображають суть вищезазначених питань, а також пов'язані теми. Цей докладний аналіз дозволяє краще зрозуміти настрої російського суспільства, основні теми повсякденного обговорення та найбільш типові реакції громадян Російської Федерації в умовах повномасштабної агресії проти України.

Зокрема нами були досліджені теми перебігу воєнної операції очима російських військових на передовій, жителів прикордонних регіонів, де триває "Курська операція" Сил оборони України, та основних міст Російської Федерації. Крім того, у фокус нашої уваги потрапили питання зростання цін та інфляції, регіональні вибори в прикордонній Курщині, а також зусилля та ресурси, які Кремль готовий витратити на продовження воєнних дій проти України.

ЗМІСТ

Перебіг "СВО"

Соціально-економічні настрої

Соціально-політичні настрої

Перебіг "СВО"

Курська операція: Контрнаступ Росії

Зі зривом російського контрнаступу в Глушківському районі, зазнали також невдач спроби кремлівської пропаганди поширити нові наративи про швидке звільнення Курської області. Відтак, через прорив кордону Силами оборони України (СООУ) в вересні біля села Новий Путь, рупори Кремля змушені були переглянути контекст пропагандистських повідомлень, змінивши акцент з успішного витіснення ЗСУ з Курської області на просування на Донбасі.

Як видно на графіку (переглядів публікацій прокремлівських ЗМІ), інтерес аудиторії до теми російського контрнаступу досяг піку (понад 8 мільйонів переглядів), а потім різко знизився після появи перших повідомлень про новий прорив кордону і можливе оточення контрнаступальних сил РФ.

Графік 1. Кількість переглядів повідомлень про російський контрнаступ в Курській області на пропагандистських каналах, вересень 2024.

Зокрема, повідомлення про сповільнення наступу та введення нових українських резервів почали з'являтися на прокремлівських каналах 13 вересня:

"...Думаю, сегодня он [противник] будет вводить здесь в бой новые резервы с целью выхода к ж.д. станции Глушково, что по задумке должно привести к тактическому окружению уже нашей группировки и соответственно перелому хода сражения уже в свою пользу." — пише автор пропагандистського каналу у своєму [зведенні](#).

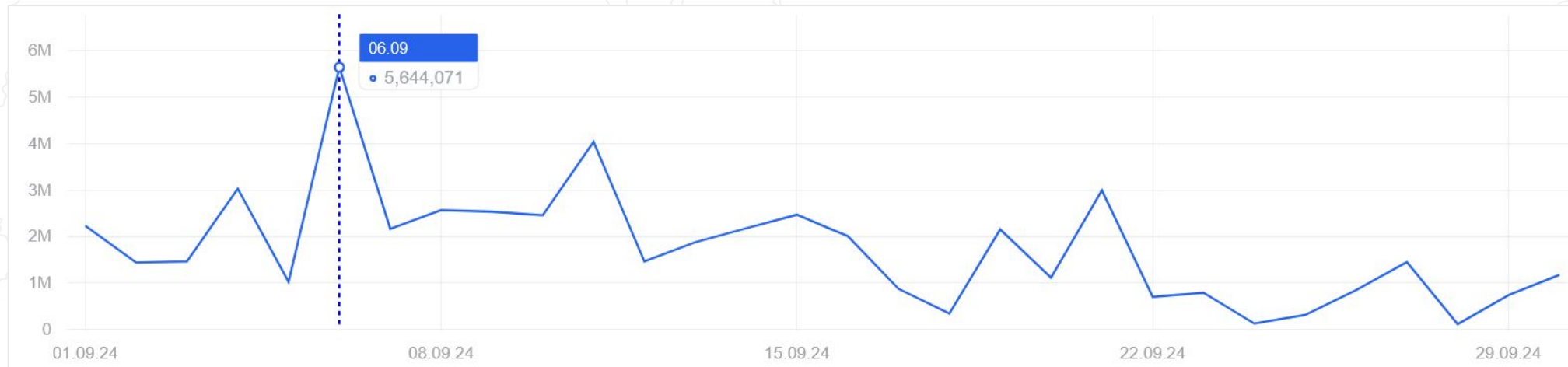
Удари по тилам РФ та нові поставки ЗСУ

Окрім провалу контрнаступу в Курській області, російський інфопростір сколихнули масовані удари українських дронів по глибоким тилам РФ. Із поодиноких ударів, нічні дронів атаки набули рис масовості та системності.

Зокрема, у вересні баражуючі боєприпаси вразили великі склади зброї та навіть змогли знову долетіти до Москви. На тлі Курської операції, подібні атаки серйозно підривають авторитет кремлівської влади, руйнуючи міф про віддаленість війни від звичайних росіян. Більше про зниження рейтингів російських політиків у розділі [Зниження довіри до чиновників](#).

Тема постачання Україні нових озброєнь та схвалення застосування далекобійних ракет проти військових об'єктів в Росії почала активно обговорюватися 6 вересня і досягла майже 6 мільйонів згадувань та реакцій, після [заяви](#) генерального секретаря НАТО Йенса Столтенберга про те, Україна має право на самооборону "і це право не закінчується на кордоні" із Росією.

Графік 2. Актуалізація питання про право України на самооборону після заяви Генсека НАТО Йенса Столтенберга 6 вересня 2024.

Удари по тилам РФ та нові поставки ЗСУ

Типові реакції росіяни в мережі Telegram на атаки українських дронів по території Росії:

Илья

Наташа

Еще раз. Беспилотники летят низко и не всегда их может об...

Если вы чего то не понимаете и не знаете, вы помолчите лучше..

Мне плевать как летят БПЛА и каковы там сложности в работе ПВО..

Меня уверяли, на самом высоком уровне, что у нас в ВС РФ 80% нового вооружения.. На новых "физических принципах"..

Мне рассказывали, что СВО меня не коснётся, что оно будет проводиться силами контрактников и добровольцев (никакой мобилизации и срочников)..

👍 20 👎 1

edited 08:52

Max_Z_OV

А вообще мрачно, налет то не массовый был, и с учётом нагрузки ПВО и самого количества средств ПВО странно, что укры долетают. А была бы массовая атака - под тысячу дронов, да следом пакеты атакмс+ пресловутые фантомы - и все, горит Москва, но не даром сдана укроскоту, шойгец и ко не на виселице?!

👍 11

06:33

HardBorus

У приграничных регионов, практически каждый день такой. Может немного прозреют, что творится в стране.

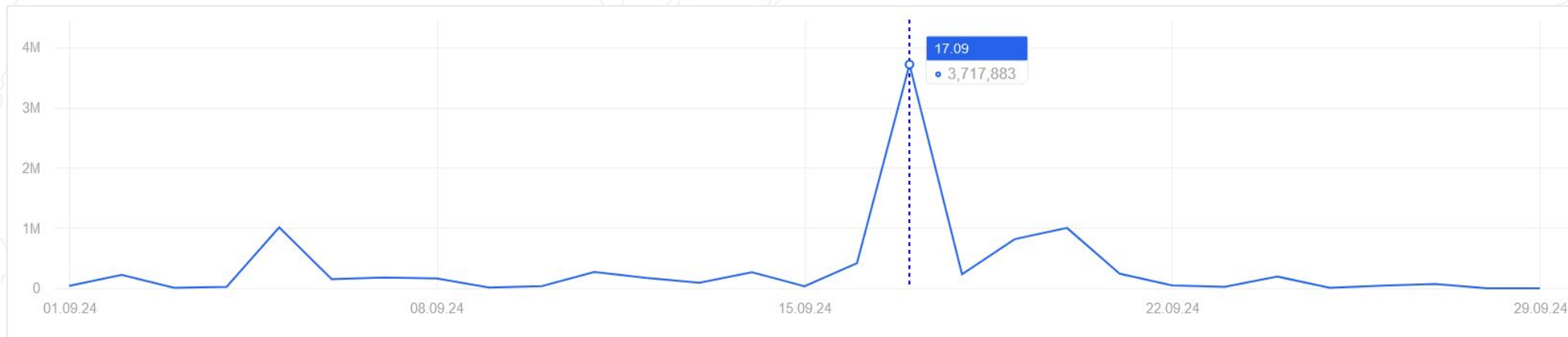
06:58

Мобілізація у РФ

Одне з питань, яке гостро стоїть на порядку денному в Кремлі, – це проведення чергової хвилі примусової мобілізації. Після прориву російського кордону і захоплення Силами оборони України значних територій Курської області, проблема нестачі особового складу стала ще більш актуальною та жваво обговорювалася користувачами російських соцмереж.

Як видно з графіку переглядів повідомлень про мобілізацію, — актуалізація теми мала місце 5 вересня після заяви речника Володимира Путіна Дмитра Пєскова про те, що "нова мобілізація в Росії не обговорюється". Він також додав, що потік охочих укласти контракт не зупиняється.

Очікувано, тему згодом розвинув і сам Путін, підписавши 16 вересня указ про збільшення штату ЗС РФ, згідно з яким чисельність саме військових зростає до 1,5 мільйона осіб. Через це кількість переглядів росіянами публікацій про мобілізацію наступного дня наблизилася до 4 мільйонів.

Графік 3. Кількість переглядів публікацій про мобілізацію в РФ, в тому числі після заяви Володимира Путіна 17 вересня 2024.

Вже 20 вересня Путін своїм указом створив Міжвідомчу комісію Ради Безпеки РФ з комплектування Збройних Сил Росії військовослужбовцями, які проходять військову службу за контрактом. Цей міжвідомчий орган покликаний з-поміж іншого зобов'язати місцеві органи самоврядування забезпечити організацію з відбору кандидатів з числа громадян Росії та іноземних громадян на військову службу за контрактом у ЗС РФ.

Мобілізація у РФ

Однак всупереч заявам Пескова, у своєму коментарі голова центру ІАМГ Дипломатичної академії МЗС РФ Вадим Козюлін припускає, що нова хвиля мобілізаційних заходів може розпочатися вже найближчим часом, аргументуючи це зменшенням кількості контрактників: *"Але зараз цей потік [контрактників] вичерпується, з огляду на збільшення виплат від держави до понад 2-х мільйонів рублів за підписання контракту"*. Детальніше про соціальні виплати у розділі [Соціально-економічні настрої](#).

Ось як користувачі соцмереж реагують у своїх коментарях на можливу мобілізацію у РФ:

Barmalej85

Reply

Каким таким образом "Россия должна освободить треть курской области"? Чем? Какими силами? Армия разумеется увеличилась, благодаря контрактникам, но не сказать что бы прямо на очень. "Вперёд в атаку" теперь не канает. Работает артиллерия и беспилотники. РСЗО и авиация.

Выбьют хохла под ноль, тогда и будут освобождены наши земли.

P.S. Про мобилизацию не надо. Этот путь мы уже проходили и он был признан негодным. Слишком велики экономические издержки.

06:26

Мария

Reply

Artyom

Ну я бы не стал надеется на то, что мобилизация станет ката...

Мобилизация станет катастрофой. Я работаю на заводе, первая мобилизация стала очень большой проблемой, в цехах стало некому работать. Сейчас более-менее народ набрали, но все равно есть дефицит кадров. После второй мобилизации завод может остановиться совсем, и такая ситуация не на одном заводе. Мобилизация в России может стать причиной хаоса в экономике и как следствие прекращения войны. Гарантий, конечно, никаких, но я думаю, что именно так и будет

08:24

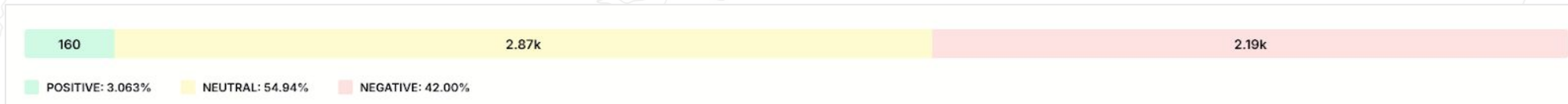
Соціально-економічні настрої

Затримка соціальних виплат

Росія продовжує планомірний перехід економіки на військові рейки: в законі про [бюджет](#) на 2025 рік майже половина (понад 40%) призначена для національної оборони й внутрішньої безпеки. Це приблизно 13,5 трильйонів рублів. Для порівняння, у 2020 році цей [показник](#) становив 3,16 трильйона.

Окрім дотацій для ВПК (в тому числі для відновлення великої кількості пошкодженої та законсервованої техніки), значна частина цих коштів буде витрачена на соціальні виплати військовослужбовцям ЗС РФ. При цьому, Кремль активно поширює наратив про високий ріст середньої зарплати та платоспроможності росіян, зокрема коштом саме виплат контрактникам та мобілізованим, які воюють у так званій "СВО".

Однак самі військові, як і звичайні росіяни, дедалі більше скаржаться на затримки або часткові виплати. Цей тренд простежується в аналізі настроїв повідомлень (коментарів в Telegram) на тему соціальних виплат та компенсацій учасникам так званої "СВО". Зокрема, з понад 5 тисяч проаналізованих повідомлень у вересні, більш як 42% мають негативне забарвлення, тоді як позитивних лише три відсотки.

Зокрема, зі [звернення](#) одного з учасників "СВО" до комітету військових юристів стає зрозумілим, що питання виплат та компенсацій є предметом маніпуляцій та шахрайства з боку російського командування:

"... *Добрый день.*

Военнослужащий по контракту. Получил травму на боевой работе в зоне проведения СВО. 17 сентября 2024 года. Разрыв связок голеностопа правой ноги. В госпитале говорят что выплата в размере 3 миллионов не положена, так ли это? Справку 98 не дают. Мои командиры за моей спиной сделали разбирательство, где есть моя объяснительная, хотя я ее не писал. Травму получил по собственной не осторожности, подскользнулся на технике и упал."

Зростання цін на товари, послуги та пальне

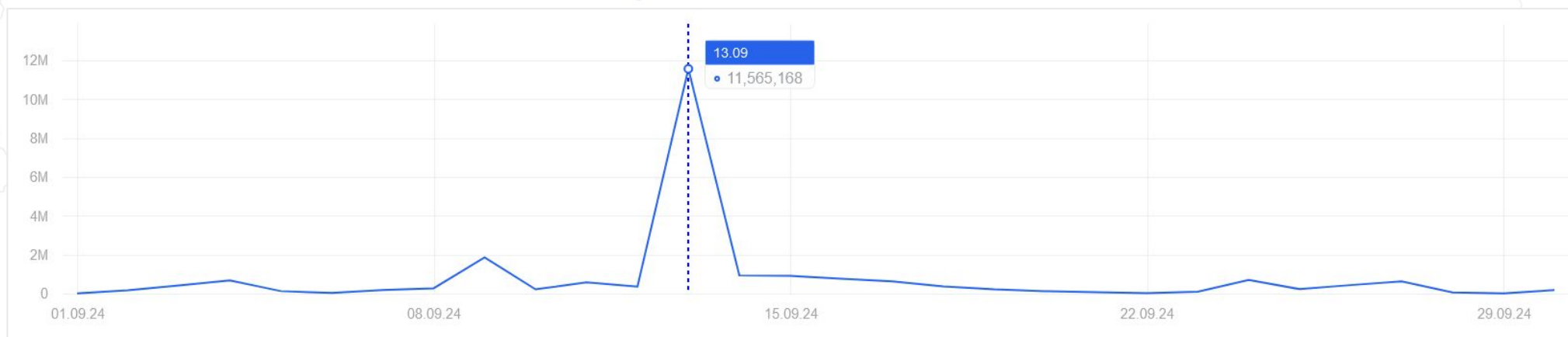

Військові дії проти України дорого обходяться державному бюджету РФ. Тому для покриття видатків, російське керівництво вимушене вдаватися до підвищення податків та акцизних зборів, що своєю чергою призводить до зростання цін на споживчі товари, пальне та послуги.

До слова, поступове підвищення центробанком ключової ставки для стримування інфляції у РФ (в червні з 16 до 18 відсотків, у 13 вересня — до 19%, з можливим подальшим підвищенням до 20% та вище) значною мірою впливає на кредитні програми всередині країни.

Російські банки змушені згортати пільгове кредитування та підвищувати відсоткову ставку, а умови стають менш привабливими. Зокрема, банк ВТБ з 20 вересня підвищив перший внесок за програмою сімейної іпотеки до 50,1% від вартості нерухомості. Востаннє ВТБ підвищував початковий внесок із сімейної іпотеки в середині серпня з 20,1 до 30,1%.

Як видно з графіка, повідомлення про посилення грошово-кредитної політики викликало серед росіян жваві обговорення: саме 13 вересня релевантні публікації отримали понад 11,5 мільйонів переглядів серед росіян.

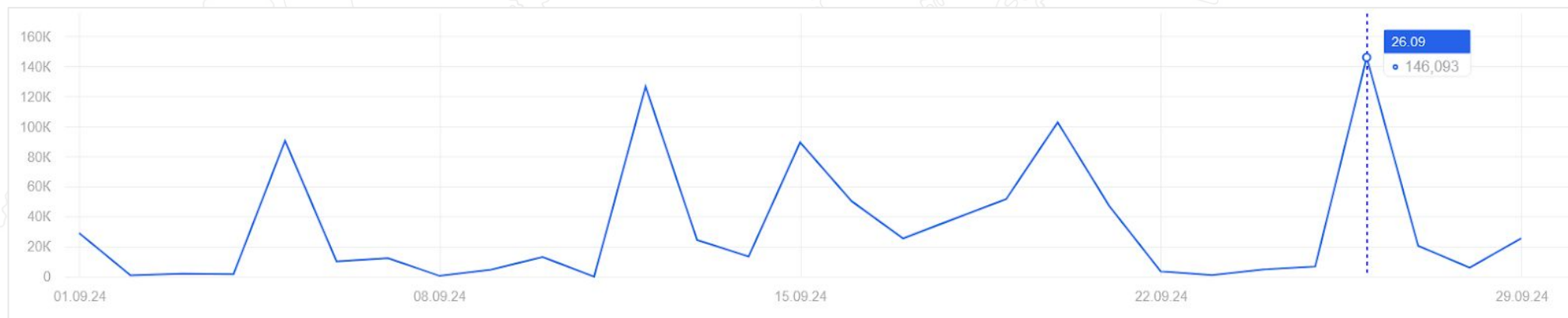
Графік 4. Кількість переглядів публікацій про підвищення ключової ставки, в тому числі після заяви Центробанку РФ 13 вересня 2024.

Зростання цін на товари, послуги та пальне

Крім того, попри зниження світових цін на нафту, вартість бензину в Росії продовжує підвищуватися. Зокрема, преміальні марки АІ-98 і вище, з початку року [подорожчали](#) на 14,6%, вдвічі обігнавши інфляцію. Так у Ростовській області марка АІ-98, лише за тиждень в вересні додала в ціні 3,5 рублі. Подорожчання пального та ріст інфляції штовхають вгору ціни на продовольчі та інші споживчі товари. Як повідомляють російські ЗМІ, станом на початок вересня споживчий кошик у Росії з початку року подорожчав загалом на 11,5%. Також у вересні знову заговорили про ручне управління цінами на продовольство.

Як видно на графіку у вересні, повідомлення про подорожчання бензину марки АІ-98 публікуються щонайменше раз на тиждень.

Графік 5. Кількість переглядів повідомлень щодо ціни на бензин марки АІ-98, вересень 2024.

Загалом, соціально-економічний клімат в Росії має тенденцію до погіршення, що впливає на такі критично важливі чинники, як народжуваність. Зокрема, за даними Росстату, за перше півріччя 2024 року, народжуваність серед росіян встановила новий [антирекорд](#), знизившись на 3% в порівнянні з аналогічним періодом минулого року. У своїх [коментарях](#) до теми росіяни скаржаться на відсутність умов для стимулювання народжуваності:

"Вот как только создадут нормальные условия для молодых семей, тогда и заставят никого рожать не придётся. А у молодых, как правило, ни жилья, ни транспорта, ни работы нормальной, ни места в детском саду... цены на продукты растут как на дрожжах. Люди бы, может быть, и хотели рожать больше детей, да боятся, что не прокормят. А ведь хочется детям дать все самое лучшее..." — пише користувачка Telegram.

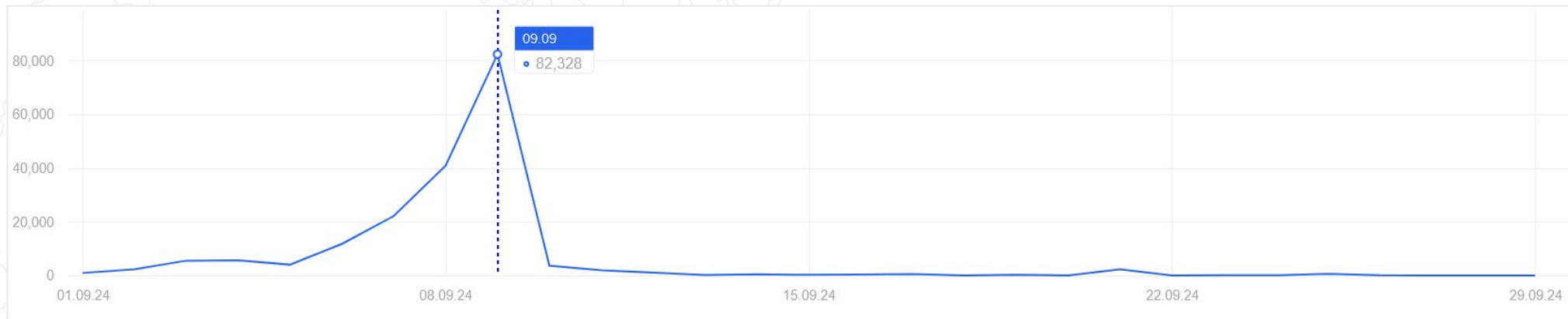
Соціально-політичні настрої

Зниження довіри до чиновників

Незважаючи на зусилля кремлівської пропаганди приховати реальний хід бойових дій в Курській області, суспільні настрої у зв'язку з вторгненням відобразилися на довірі росіян до місцевої та центральної влади.

Не дивлячись на бойові дії в російському прикордонні, в даному регіоні все ж таки змогли обрати губернатора та місцевих голів на голосуванні, що тривало 12 днів замість трьох. Російська влада заявила про рекордну підтримку ТВО Курщини Олексія Смірнова. Однак незалежні оцінювачі стверджують, що результати значно завищені, а реальна підтримка Смірнова становить 45-50%, а не заявлених 65%.

Як видно з графіку, тема місцевих виборів в Курській області активно розвивалася пропагандистськими каналами, та після оголошення "результатів" була швидко закрита:

Графік 6. Інформаційна кампанія російської пропаганди (кількість реакцій) під час виборів на Курщині, вересень 2024.

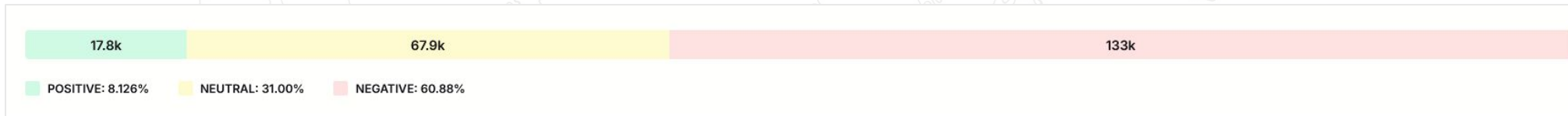
Ось як росіяни реагують на поспішні вибори губернатора в своїх коментарях до теми:

"Господа уже потеряли берега — в Питере тупо рисуют Беглову победу на выборах, в Курской области тоже очень любят губернатора, бросившего население — ему нарисовали 65%. Просто на всех наплевать!"

Зниження довіри до чиновників

У підсумку, неспроможність російської влади забезпечити оборону кордонів Росії, евакуацію, соціальну підтримку постраждалим та навіть справність системи попередження про ракетні обстріли негативно вплинули на рівень довіри до місцевої влади, а також самого президента Володимира Путіна, чий загальний рейтинг встановив антирекорд за весь час проведення так званої "СВО", навіть у контрольованих опитуваннях.

Більш показовим наразі є те, що з понад 200 тисяч коментарів протягом вересня, в яких згадується прізвище Путін, більш ніж 60% несуть негативний характер.

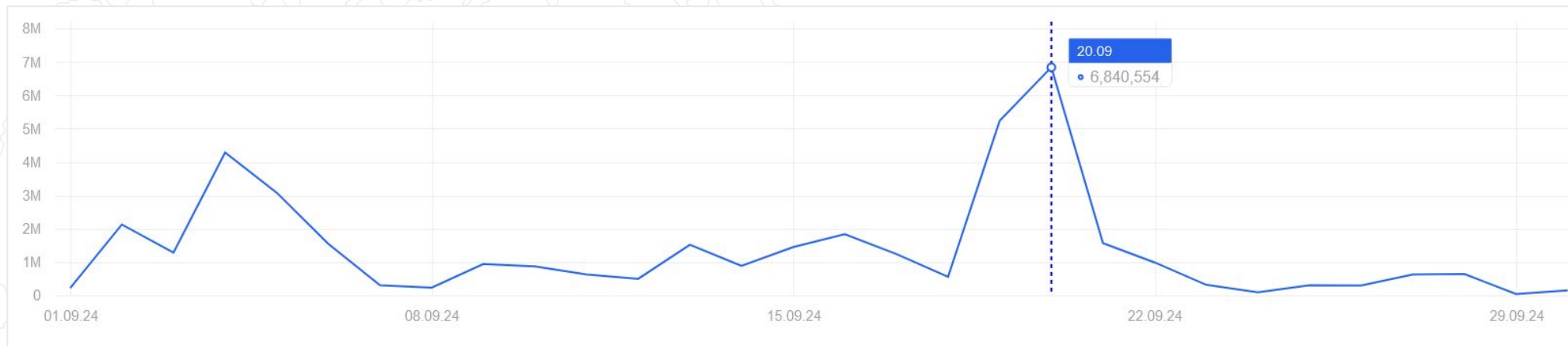
Крім того, суттєвим фактором зниження довіри до влади стали атаки українських дронів вглиб російської території, в тому числі по столиці РФ — Москві.

Нові обмеження свободи самовираження

З дня офіційного виходу з Європейської конвенції з прав людини в лютому 2023 та відмови від виконання рішень Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), в Російській Федерації набуває систематичного характеру криза свободи слова та самовираження.

Без жодних офіційних заяв та роз'яснень, орган контролю Роскомнадзор ввів у серпні обмеження стосовно YouTube, сповільнивши роботу платформи в 10 разів. Наразі сервіс налічує близько ста мільйонів користувачів з РФ, при цьому з серпня трафік YouTube скоротився вдвічі. Відтак, після численних скарг зокрема від провайдерів інтернет-послуг, починаючи з 20 вересня, в окремих випадках сервіс продовжив повноцінно працювати — що підтверджується актуалізацією повідомлень у мережі Telegram.

Графік 7. Кількість переглядів повідомлень про збої в роботі YouTube, вересень 2024.

Однак, в цілому реакція користувачів на обмеження функціонування YouTube є різко негативною, про що свідчить шкала настроїв щодо згадок про роботу сервісу:

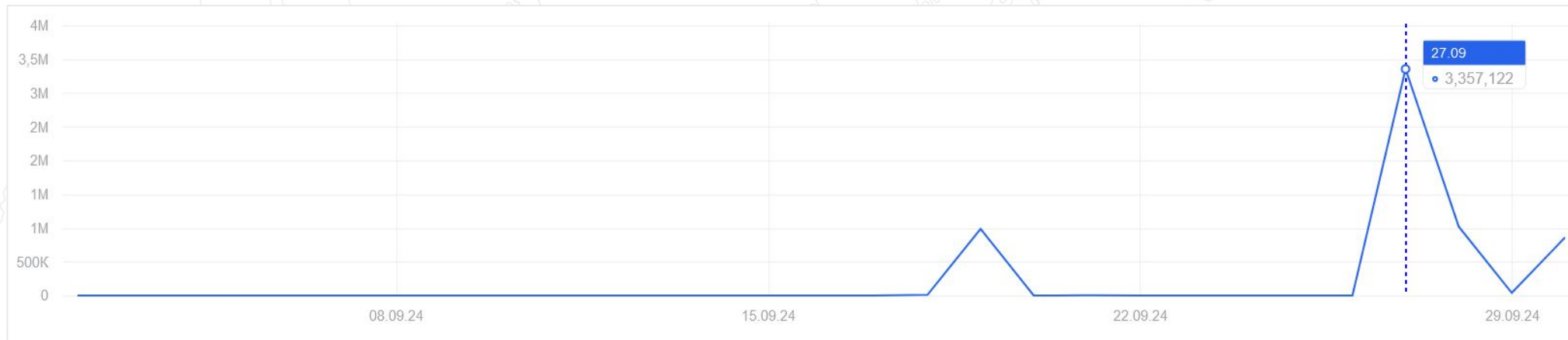

Нові обмеження свободи самовираження

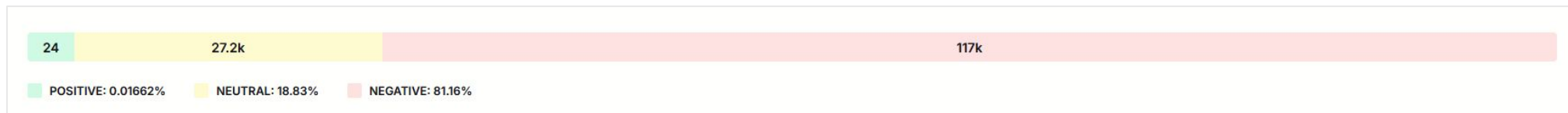
Також у вересні мережею поширювалися [повідомлення](#) про те, що інший популярний сервіс — месенджер Discord, аудиторія якого у РФ становить близько 40 мільйонів користувачів, теж може незабаром бути заблокований у Росії. В підсумку, Роскомнагляд виніс п'ять рішень проти платформи за порушення закону "про інформтехнології та захист інформації", що фактично стало підставою для подальшого блокування роботи сервісу.

Як видно на графіку актуалізації теми, перші повідомлення про збої в роботі Discord почали з'являтися 19 вересня, а вже 27 вересня повідомлення про можливе блокування сервісу поширюватися, зокрема, російськими медіа.

Графік 8. Повідомлення про збої та можливе блокування сервісу Discord в Росії, вересень 2024.

Загалом реакції користувачів на повідомлення про припинення роботи Discord у Росії різко негативні:

Блокування та втручання у роботу комунікаційних сервісів західного походження є частиною фундаментального процесу, який Кремль називає "цифровим суверенітетом" і полягає у державному контролі всіх цифрових платформ та соціальних мереж, за прикладом традиційних ЗМІ — телебачення, радіо та газет.

Дякуємо за увагу!